

ножним приводом URL: <https://osvita-docs.com/node/136>.

2. Інструкція з охорони праці на швейному виробництві URL: <https://www.sop.com.ua/article/1192-nstruktsya-z-ohoroni-prats-na-shveynomu-virobnitstv>

3. Наступність у формуванні знань, умінь і навичок з обробки текстильних матеріалів у практиці роботи школи URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nastupnist-u-formuvanni-znan-umin-i-navichok-z-obrobki-tekstilnih-materialiv-u-praktitsi-roboti-shkoli/viewer>.

4. Трудове навчання URL: https://trydovenavchannia.blogspot.com/2020/04/5_1.html.

5. Матеріалознавство швейного виробництва. *Основи технології текстильного виробництва* URL: <https://school.home-task.com/osnovni-procesi-zaklyuchnoї-obrobki/>.

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Горбань Інна Володимирівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

***Анотація.** Автор досліджує поняття «війна», «цивільна оборона», «надзвичайна ситуація». Розглянуто права громадян України у воєнний час, знання та розуміння наслідків небезпечних факторів з метою збереження здоров'я та життя населення України у воєнний час, використання сучасних інформаційних технологій з метою своєчасного оповіщення про існуючі небезпеки.*

***Ключові слова:** війна, цивільна оборона, надзвичайна ситуація, цивільний захист, небезпека, небезпечні фактори, громадяни України, життя та здоров'я, соціальний захист, інформаційні технології.*

З 24 лютого 2022 року країна-агресор «російська федерація» підступно і цинічно напала на нашу державу, аргументуючи свої злочинні воєнні дії брехливою ідеологією, яка не має у своїй основі аргументованих доказів.

Метою всіх війн є вирішення політичних, територіальних, економічних та інших претензій країни-агресора. Під час війни досягнення поставлених задач досягається Збройними Силами та іншими структурами «силового» блоку. Під час проведення інтенсивних бойових дій на території нашої країни, актуальним і важливим є питання цивільної безпеки населення України.

В першу чергу необхідно дати визначення поняттю *цивільної оборони*, яка складається з системи заходів для захисту людей та матеріальних цінностей при веденні бойових дій, стихійних лих, техногенних катастроф, а також підготовки таких заходів.

В той же час цивільна оборона – це наука, яка вивчає соціально-політичні питання, що виникли при порушенні нормальних умов життя, діяльності людей на небезпечній території (акваторії) або об'єктів на ній (об'єктів на морі), внаслідок катастроф, небезпечних випадків, проживання на території або об'єкті, які стали епіцентром війни або катастрофи, привели до загибелі людей або до значних матеріальних збитків. Діяльність цивільної оборони направлена на вивчення надзвичайних ситуацій, правил поведінки людей під час їх виникнення, з метою збереження життя громадян нашої країни.

Цивільна оборона формується з трьох основних етапів:

- підготовка – створення сховищ і резервів, навчання фахівців і пересічних громадян, створення систем попередження і зв'язку;
- реагування – дії під час небезпеки: екстрене оповіщення, евакуація, знезараження, медична допомога;
- відновлення території після катастрофи [1].

Надзвичайна ситуація – це порушення нормальних умов життя та діяльності громадян на відповідній території чи об'єкті, яка привела або ще може привести до великої кількості постраждалих, небезпеки життю та здоров'ю людей, навіть до їх загибелі, спричинила значні матеріальні втрати та призвела до неможливості проживання людей на цій території та ведення на ній господарської діяльності.

Збереженню життя і здоров'я громадян при надзвичайних ситуаціях сприяють наступні дії:

- опанування інформації про можливу загрозу та природу її походження, виникнення;

- уміння розпізнавати небезпеку та оцінювати оточуючу обстановку;

- знання способів дій та самопомочі під час надзвичайних ситуацій, які загрожують Вам і Вашому дому;

- уміння, за необхідності, користуватися колективними та індивідуальними засобами захисту і допомоги;

- вміння взаємодіяти зі службами порятунку [2, с. 5].

Існують наступні види надзвичайних ситуацій: техногенні, природні, соціальні та воєнні.

Надзвичайна ситуація *воєнного характеру* з'являється внаслідок застосування зброї звичайної або масового ураження, що призводить до виникнення вторинних чинників ураження населення [3].

Громадяни України під час війни мають права на:

- 1) інформування щодо повітряних тривог, обстрілів або інших воєнних небезпек (хімічні, ядерні тощо), що вже виникли або існує велика ймовірність їх виникнення;

- 2) забезпечення засобами індивідуального (колективного) захисту та вміння ними користуватися;

- 3) евакуацію з територій, на яких ведуться інтенсивні бойові дії;

- 4) звернення до органів державної влади з метою отримання прихистку від війни та соціальної допомоги;

- 4) участь у роботах соціальних організацій, з метою надання допомоги людям, які постраждали від бойових дій;

- 5) працю у волонтерських організаціях, що допомагають у ліквідації наслідків обстрілів на звільнених від ворога територіях;

- 6) отримання заробітної плати за ліквідування наслідків бойових дій під час виконання своїх професійних обов'язків;

- 7) відшкодування згідно з законодавством збитків, яких зазнали люди внаслідок воєнних дій і які заподіяли шкоду їх життю, здоров'ю і майну;

- 8) медичну, соціально-психологічну допомогу, а також медико-психологічну реабілітацію внаслідок отриманих фізичних і психологічних травм.

Питання щодо захисту громадян, територій, навколишнього середовища і майна внаслідок надзвичайних ситуацій регулює Кодекс цивільного захисту України (КЦЗ). Структура дії цивільного захисту населення представлена на рис. 1.

Згідно зі ст. 20 КЦЗ суб'єкти господарювання повинні виконувати, зокрема, такі завдання і обов'язки у галузі цивільного захисту: розташовувати інформацію про заходи безпеки і відповідну поведінку під час аварії; організовувати та здійснювати під час надзвичайних ситуацій евакуаційні дії щодо працівників і майна; забезпечувати працівників засобами колективного і індивідуального захисту; оздоблювати захисні споруди цивільного захисту, які рахуються на балансі. Внаслідок надзвичайної ситуації необхідно вжити заходів, щоб евакуювати працівників із зони впливу небезпечних факторів або надати захисток їм від цього впливу.

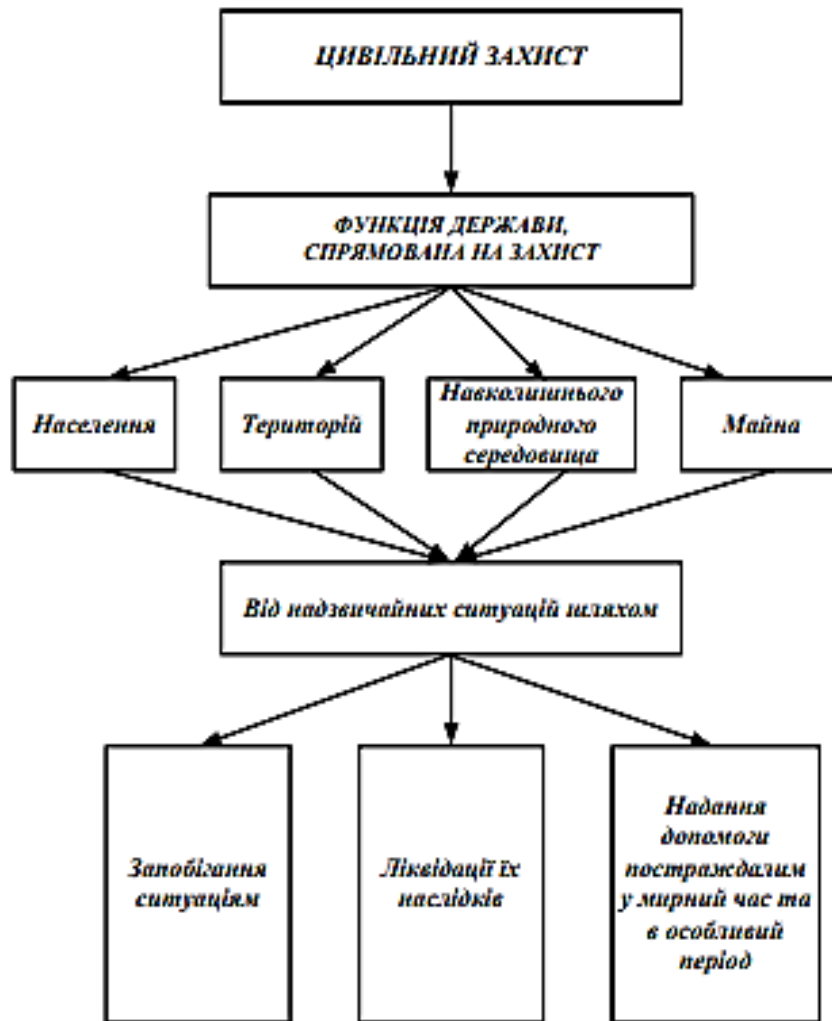

Рис. 1. Цивільний захист України [4, с. 22]

Класифікація факторів на вражаючі, небезпечні та шкідливі є досить умовною, тому що один і той самий фактор може призвести, як до загибелі людини, так і до травми, або спровокувати захворювання чи навпаки не спричинити ніякої шкоди. За характером і природою впливу фактори безпеки поділяють на: фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні.

Шкідливі і небезпечні фактори з великою ймовірністю можуть під час воєнних дій завдати шкоди життю та здоров'ю громадян України, особливо під час використання ядерної, хімічної, біологічної зброї, застосування сучасних систем обстрілу залпового вогню, тощо які становлять велику загрозу і небезпеку.

Також не варто забувати про ведення інформаційної війни на інтернет-ресурсах з метою надання неправдивої інформації для навіювання страху, дезорієнтації, невірною сприйняття теперішньої дійсності, подій які відбуваються внаслідок ведення бойових дій, з метою нагнітання ситуації, для погіршення психоемоційного стану громадян. Громадянам треба дозувати та критично сприймати інформацію яку вони отримують, перевіряти її на інших ресурсах.

В той же час, завдяки сучасним інформаційним технологіям, громадяни України отримують сповіщення, наприклад, про повітряну тривогу навіть раніше ніж вмикаються сирени на інфраструктурних об'єктах України, а також завчасно отримують сповіщення про необхідність евакуації з небезпечних територій, отримують інструкції, як себе поводити при обстрілах та бомбардуванні, щоб зберегти своє життя, отримують в електронному вигляді інструкції з надання першої медичної допомоги постраждалим та надання психологічної підтримки у воєнний час. Завдяки інтернет-ресурсам і сучасним інформаційним технологіям

ми знаємо місця розташування захисних споруд цивільної оборони поблизу місця проживання, роботи, а також оперативно і швидко отримуємо необхідну інформацію про тривоги та інші небезпеки, які з'являються внаслідок ведення бойових дій. Тому вчасно отримана інформація може врятувати життя населення України.

Отже, цивільний захист населення – це дії держави, що направлені на збереження життя і здоров'я населення, захист і збереження територій, навколишнього середовища, майна шляхом своєчасного реагування на небезпеки, які виникають внаслідок воєнного стану, своєчасна ліквідація наслідків ведення бойових дій та соціальна допомога людям, які постраждали від ведення воєнних дій на території нашої країни.

Список використаних джерел

1. Цивільна оборона. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Цивільна_оборона
2. Осипенко С. І., Ткач О. В. Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях: посібник для самостійного вивчення населенням способів захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення. Київ, 2019. 48 с.. URL: <https://dsns.gov.ua/navchannya-naselennya-diyam-u-nadzvichaynih-sitaciyah/zahist-i-samopomich-u-nadzvichaynih-situaciyah>
3. Дії учасників освітнього процесу в разі надзвичайних ситуацій. URL: <https://eo.gov.ua/dii-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-razi-nadzvichaynykh-sytuatsiy/2022/01/18/>
4. Грибан В. Г., Казначеев Д. Г., Бойко О. І. Безпека життєдіяльності та охорона праці у схемах : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 228 с. URL: <https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.7716952>
5. Арламов О. Ю. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : конспект лекцій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 93 с. URL: <http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/BZDCZkonspekt.pdf>

ВИВЧЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ БЕЗПЕКОЗНАВСТВА НА УРОКАХ ІЗ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я» У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Горда Катерина Андріївна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

*«Здоров'я – не все, але все без здоров'я – ніщо».
Сократ*

Анотація. Автор досліджує роль дисципліни «Основи здоров'я» для учнів середньої школи у формуванні знань, умінь і навичок здорового способу життя, швидкої реакції у непередбачуваних ситуаціях. Для зацікавлення учнів щодо опанування навичками елементів безпеки життєдіяльності пропонуються вікторини і комбіновані естафети, які допоможуть практично засвоїти правила безпечної поведінки в навколишньому середовищі, негативного ставлення до шкідливих звичок та формування здорового способу життя.

Ключові слова: елементи безпекознавства, основи здоров'я, середня школа, вікторина, комбінована естафета.

На сучасному етапі розвитку постінформаційного суспільства питання збереження власного здоров'я та життя є нагальною проблемою сьогодення, адже постійний поступальний рух науково-технічного прогресу та урбанізація, яка спостерігається з кінця ХХ ст., зумовили виникнення нових небезпек для людини. Потенційні загрози дослідники розподіляють на 5 основних груп: